

Franc Lovrenčak⁺

**GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI GOZDNE VEGETACIJE
V KS ČRNA**

Gozd porašča večji del ozemlja krajevne skupnosti Črna. V gospodarstvu tega predela je imel in še ima pomembno vlogo. Marsikomu, ki se še ukvarja s kmetijstvom, daje prodaja lesa pretežni del dohodka. Vendar se v zadnjem času izraziteje kažejo negativne posledice onesnaženega zraka. Žveplov dioksid vpliva na sušenje drevesnih vrst. Prizadetost gozdnega drevja, prej omejena na ožje območje Žerjava, se je močno razširila po zgornji Mežiški dolini. Poškodbe na drevju se kažejo že severno od Mežice in na jugu od Žerjava v širši okolici Črne. Gozd je treba obravnavati v okviru vsega gospodarstva, saj gre tu za območje ob državni meji in je potrebno pojave opuščanja obdelovanja zemlje in zaraščanja kulturne pokrajine ustrezno upoštevati.

Ozemlje krajevne skupnosti Črna gradita dve prirodnogeografski enoti. Južni del pripada koprivsko-javorskemu predelu, severni pa osrednji karavanški enoti. Na južnem delu prevladujejo proti eroziji manj odporni tonalit, drobnozrnati gnajs, biotitni granit in granodiorit ter filitoidni skrila. V teh kamninah so se izoblikovala položna pobočja in kopasti vrhovi ter slemena. Zaradi neprepustnih kamnin se je razvila normalna mreža potokov. Na pretežno silikatnih kamninah so se v pedogenozi razvile večinoma debelejšje distrične rjave prsti in plitvejši ranker. Na karbonatnih kamninah, ki so tudi v manjši meri prisotne, so zastopane pokarbonatne rjave prsti. Klimatski in drugi prirodni pogoji tu omogočajo rast gozdu.

Južni del te enote porašča zlasti predalpski gozd jelke in buke (Abieti - Fagetum prealpinum), kjer naravno rastejo smreka, jelka in bukev.

⁺ Dr., univ. doc., Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Univerza Edvarda Kardelja, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 12

V srednjem delu koprivsko-javorskega predela se na distričnih rjavih prsteh razrašča kisloljubni bukov gozd (Blechno - Fagetum). V njem prevladuje bukev. Z njo rastejo še drugi listavci in smreka.

Osrednji karavanški predel sestavljajo v glavnem karbonatne kamnine, apnenci, dolomiti in kristalasti dolomiti. V teh kamninah so se oblikovala strma pobočja in ozke doline. V pedogenezi so na njih večinoma nastale rendzine, rjave rendzine in pokarbonatne rjave prsti. Tudi tu prirodne razmere pogojujejo gozd. Na toplih pobočjih raste termofilni bukov gozd (Ostryo - Fagetum), kjer prevladuje bukev. Na hladnejših rastiščih pa se širi gozd bukve s kresničevjem (Arunco - Fagetum). V bukovih gozdovih se z bukvi pogosto meša smreka, ki kaže bolj ali manj jasne znake sušenja. Na dolomitni matični osnovi so na plitvih prsteh razširjeni svetli borovi gozdovi.

Iz analize ankete o gozdu v krajevni skupnosti Črna povzemamo naslednje. Večje gozdne površine imajo anketirani v Koprivni, Ludranskem vrhu in Bistri, nekaj manjše v Podpeci in Javorju in najmanjše v Črni. Večje količine lesa dobijo prav tako v prvih treh krajih, delno tudi v Podpeci. V Koprivni večinoma gozd izkoriščajo za les, drevje ni dosti prizadeto zaradi onesnaženja zraka ter ni opaznih sledov erozije prsti. Delno so podobne razmere še v Ludranskem vrhu in Bistri, kjer poleg lesa v gozdu dobijo tudi steljo. Ni opaziti erozije prsti, ponekod se kažejo poškodbe na drevju zaradi škodljivih plinov v zraku. Po odgovorih na anketna vprašanja so slabše razmere v gozdu v Javorju, Podpeci in Črni. Anketirani lastniki imajo večinoma manjše gozdne površine, z nizkim letnim posekom lesa. Ponekod se pojavlja erozija prsti in drevje je poškodovano od žveplovega dioksida iz topilnice v Žerjavu. Lastniki gozda iz teh krajev večinoma tudi ne pogozdujejo.

Iz anketnih odgovorov lahko povzamemo domnevo, ki jo je potrebno še preveriti z nadaljnjim delom. Lastnikom gozda v Koprivni, Bistri in delno

Ludranskem vrhu ta nudi vir dohodka. V Črni, Javorju in Podpeci pa se kažejo slabše možnosti izkoriščanja gozda. Tako bi v Koprivni, Bistri in Ludranskem vrhu ob drugih ugodnih pogojih (zlasti omejitvi izločanja žveplovega dioksida v zrak) gozd lahko nudil dodaten vir dohodka. V Črni, Javorju in Podpeci so za izrabo gozda slabši pogoji in bi bilo potrebno iskati še druge vire dohodka.